

การรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน ของพนักงานในสถานประกอบการร้านซ่อมรถยนต์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

Health Risk and Safety Perception among Workers in Automotive Repair Shops, Muang District, Nakhon Ratchasima Province

Received : April 5, 2020
Revised : May 25, 2020
Accepted : June 11, 2020

วิทชย เพชรเลียบ, ปรด. (Witchaya Phetliap, PH.D.)^{1*}
มะลิ โฟธิพิมพ์, ส.ด. (Mali Photipim, Dr.PH)²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการร้านซ่อมรถยนต์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีการ: กลุ่มตัวอย่างจำนวน 114 คน จาก 8 สถานประกอบการ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา: พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศชาย ประกอบด้วยช่างทั่วไป ร้อยละ 56.1 และช่างพ่นสี ร้อยละ 43.9 อายุเฉลี่ย 33.96 ปี สภาพปัญหาด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยของพนักงานในสถานประกอบการร้านซ่อมรถยนต์ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านการยศาสตร์ ด้านเคมี และด้านกายภาพ (ความร้อน เสียง) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานที่ปฏิบัติเป็นประจำ คือ การเลือกใช้อุปกรณ์ เครื่องมือที่มีความเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ ร้อยละ 79.8 การรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีการรับรู้ความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.5 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เสริมสร้างการวางแผนการตรวจประเมินและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของพนักงานในสถานประกอบการร้านซ่อมรถยนต์

คำสำคัญ: อาชีวอนามัยและความปลอดภัย, การรับรู้ความเสี่ยง, พนักงาน

^{1,2}คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล จังหวัดนครราชสีมา
(Faculty of Public Health, Vongchavalitkul University, Nakhon Ratchasima)

*ผู้เขียนหลัก (Corresponding author)

E-mail: witchaya_phe@vu.ac.th

Abstract

Objective: This descriptive research aimed to examine health risk and safety perception among workers in automotive repair shops at Muang District, Nakhon Ratchasima Province.

Method: Samples were 114 workers of 8 automotive repair shops. The samples were recruited by using the simple random sampling method. A questionnaire was used for data collection. The statistic utilized for data analysis was descriptive statistic.

Results: The results showed that all the subjects were males comprising maintenance technicians (56.1 %) and spray painting workers (43.9 %) with an average age of 33.96 years old. Occupational health and safety problems in automotive repair shops consisted of ergonomic hazard, chemical hazard and physical hazard (heat, noise). The most frequent safety behavior of the worker was the appropriate selection of equipment and tool for work (79.8 %). Health risk perception of most of the workers were at medium level (53.5 %). Therefore, related sectors should realize the importance of occupational health and safety problems, promote surveillance plan and safety behavior to increase quality of work life among workers in automotive repair shops.

Keywords: occupational health and safety, risk perception, worker

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสถานประกอบกิจการเคาะ ฟันสียานยนต์มีการขยายตัวมากขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความหนาแน่นและกระจายตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครและเมืองขนาดใหญ่ จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีสถานประกอบการดังกล่าวเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลการขึ้นทะเบียนของอุ้งกิจการที่เกี่ยวข้องกับยานยนต์ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมมีจำนวนประมาณ 250 แห่ง (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2559) โดยสถานประกอบ การประเภทอู่ซ่อมรถยนต์ เป็นธุรกิจบริการที่ให้บริการแก่ลูกค้าทั่วไปโดยไม่จำกัดยี่ห้อรถยนต์ และคิดอัตราค่าบริการต่ำกว่าค่าบริการของศูนย์บริการ ซึ่งให้บริการครอบคลุมถึงการตรวจเช็ค ซ่อมเครื่องยนต์ และให้บริการในการบำรุงรักษารถยนต์ เป็นต้น เนื่องจากการซ่อมบำรุงรถยนต์ เป็นกิจกรรมที่ต้องมีอุปกรณ์เครื่องจักรหนักสำหรับดำเนินงาน จึงเข้าข่ายเป็นโรงงานจำพวกที่ 3 ประเภทที่ 95 และเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งการทำงานในสถานประกอบการดังกล่าว มีการนำเอาเครื่องจักรมาใช้ให้บริการแต่หากพนักงานขาดความรู้ความเข้าใจถึงวิธีป้องกันอันตรายที่ถูกต้องแล้ว อาจทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในการทำงานได้และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น ความร้อน แสงสว่าง เสียง สารเคมี และฝุ่นละออง ล้วนเป็นสาเหตุสำคัญของอันตรายจากการทำงาน และหากไม่มีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสม อาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงในการสัมผัสสิ่งคุกคามต่อสุขภาพแก่ผู้ปฏิบัติงานได้ (กรมอนามัย, 2558; สุรดา ถนอมรัตน์ และคณะ, 2560)

จากการทบทวนสิ่งคุกคามและผลกระทบต่อสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นต่อพนักงานในสถานประกอบกิจการร้านซ่อมรถยนต์ที่ผ่านมา มักเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น พื้นที่ปฏิบัติงานมี

แสงสว่างไม่เพียงพอหรือมีรังสีอินฟราเรด รังสีอัลตราไวโอเล็ต ส่งผลกระทบต่อระบบสายตา ทำให้สายตาสั้น ปวดตา กล้ามเนื้อตาอ่อนล้า การสัมผัสความร้อนสูง ในขณะที่ปฏิบัติงานใกล้ห้องอบสีเป็นเวลานาน เสียงดังจากการฟันสีและเครื่องจักร รวมถึงกลิ่นเหม็น ไอระเหยของสารประกอบอินทรีย์ระเหยง่าย และสารเคมีต่างๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เชื้อโรคจากแมลงและสัตว์พาหะนำโรค โดยเกิดจากการจัดการของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต และกิจกรรมต่างๆ ทำให้เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์หรือแมลงนำโรค ตลอดจนปัญหาทางการยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดปัญหาปวดกล้ามเนื้อในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ปัญหาอุบัติเหตุและการบาดเจ็บจากการทำงาน เป็นต้น (วิภารัตน์ โพธิ์ชี และคณะ, 2555; ณัชชาธิ อณรงค์รักษ์ และทัศนพงษ์ ดันดีปัญญพร, 2559; สุรดา ถนอมรัตน์ และคณะ, 2560; กมลชนก โอพาริ และคณะ, 2562) ซึ่งที่ผ่านมาการศึกษาเชิงพรรณนาในประเด็นการรับรู้ ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงานในสถานประกอบกิจการร้านซ่อมรถยนต์ยังมีจำกัด

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาสภาพปัญหาด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสภาพแวดล้อม รวมถึงการรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในสถานประกอบกิจการร้านซ่อมรถยนต์ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยจากการทำงาน เพื่อลดความเสี่ยง ตลอดจนสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในสถานประกอบกิจการร้านซ่อมรถยนต์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในสถานประกอบกิจการร้านซ่อมรถยนต์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในสถานประกอบกิจการร้านซ่อมรถยนต์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2.3 เพื่อศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในสถานประกอบกิจการร้านซ่อมรถยนต์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive research)

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พนักงานช่างที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบกิจการร้านซ่อมรถยนต์ เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง จึงคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Cochran (1977) ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 114 คน ทำการสุ่มสถานประกอบกิจการร้านซ่อมรถยนต์ในแบบบัญชีรายชื่อสถานประกอบการด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลาก หลังจากนั้นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลพนักงานช่างทุกคนจากสถานประกอบการนั้น ๆ จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง มีเกณฑ์คัดเข้า คือ สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ และทำงานมาอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า Index of item objective congruence: IOC รายข้ออยู่ในช่วง 0.67-1.00 โดยนำเอาแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นในส่วนของแบบสอบถามด้านพฤติกรรมความปลอดภัย และการรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัย โดยวิธีการของครอนบาช (Cronbach's Method) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 และ 0.71 ตามลำดับ ซึ่งแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป มีลักษณะคำถามให้เลือกตอบเป็นคำถามปลายปิด และแบบกรอกหรือเติมข้อมูลลงในช่องว่างที่กำหนดเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งคำถามประกอบด้วยข้อมูลเพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะงานที่ทำ

เวลาการทำงาน รายได้ อายุงาน จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัญหาด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ประกอบด้วยข้อมูลปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านเคมี ชีวภาพ และด้านการยศาสตร์ แบบมี 2 ตัวเลือก (มี/ไม่มี) ให้เลือกตอบจำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามอุบัติเหตุจากการทำงานและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน จำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำตอบพฤติกรรมความปลอดภัยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ ปฏิบัติประจำ ปฏิบัติบางครั้ง และไม่ปฏิบัติเลย

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน เป็นแบบวัดมี 3 ตัวเลือกให้เลือกตอบ คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย จำนวน 10 ข้อ โดยเกณฑ์การให้คะแนน คือ การรับรู้ทางบวก เห็นด้วย 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย 2 คะแนน และไม่เห็นด้วย 1 คะแนน ส่วนการรับรู้ทางลบ เห็นด้วย 1 คะแนน ไม่เห็นด้วย 2 คะแนน และไม่เห็นด้วย 3 คะแนน ตามลำดับ การแปลผลใช้คะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ ตามแนวคิดของ Best (1977) โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ การรับรู้ระดับดี (คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.00) การรับรู้ระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 1.67 - 2.33) และการรับรู้ระดับต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.66)

3.3 การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูลยึดหลักการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีกรชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัย พร้อมการลงนามยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย กลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่เกิดผลกระทบใด ๆ ต่ออาสาสมัคร งานวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา เอกสารรับรองเลขที่ 082/2018

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นพนักงานช่างเพศชายทั้งหมด แบ่งเป็นช่างเคาะ ประกอบ ปะผุ เชื่อม (ช่างทั่วไป) ร้อยละ 56.1 และช่างพ่นสี ร้อยละ 43.9 ทำงาน 6 วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 100.0 มีเวลาการทำงาน 8 ชั่วโมง/วัน มีอายุเฉลี่ย 33.96 ± 9.47 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 39.5 มีรายได้อยู่ในช่วง 10,001-15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 63.2 และกลุ่มตัวอย่างมีอายุการทำงานเฉลี่ย 3.68 ± 2.28 ปี ตามลำดับ

4.2 สภาพปัญหาด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ผลการประเมินสภาพแวดล้อมการทำงาน พบว่า สถานประกอบการทุกแห่งมีรั้ว/ขอบเขตชัดเจน มีอุปกรณ์และเครื่องมือหลักที่ครบถ้วน และประเด็นที่ไม่มีในสถานประกอบการ กิจการร้านซ่อมรถยนต์ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.5 พบว่า ไม่มีอุปกรณ์แจ้งเหตุเพลิงไหม้ ไม่มีการซ้อมดับเพลิง ซ่อมอพยพหนีไฟ

และไม่มีระบบมาตรฐาน เช่น 5 ส ตามลำดับ การศึกษาปัญหา ด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการทำงานที่ต้องยกของหนักหรืออยู่ในท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 59.6 รองลงมา คือ การทำงานที่มีการสัมผัสสารเคมี ร้อยละ 58.8 และการทำงานที่มีการสัมผัสแหล่งความร้อน ร้อยละ 53.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพปัญหาด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (n = 114)

ปัจจัยด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. มีการทำงานที่ต้องยกของหนักหรืออยู่ในท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสม	68 (59.6)
2. มีการทำงานที่สัมผัสสารเคมี	67 (58.8)
3. มีการทำงานที่สัมผัสแหล่งความร้อน	61 (53.5)
4. มีการทำงานที่สัมผัสเสียงดังมาก	46 (40.4)
5. มีการทำงานที่สัมผัสฝุ่นละออง	41 (35.9)
6. มีปัญหาความเครียดจากการทำงาน	27 (23.7)
7. มีการทำงานที่สัมผัสแสงสว่างที่จ้าหรือมีแสงสว่างที่ไม่เพียงพอ	25 (21.9)
8. มีปัญหาสุขภาพ/การเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นจากการทำงาน	13 (11.4)
9. มีการทำงานในสภาพชื้นแฉะ มีน้ำขัง	5 (4.4)
10. เคยถูกสัตว์ทำร้ายหรือแมลงกัดต่อยในขณะที่ทำงาน	2 (1.8)

4.3 อุบัติเหตุและการบาดเจ็บจากการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างพนักงานช่างประสอบอุบัติเหตุหรือบาดเจ็บจากการทำงานในรอบ 1 ปีที่สำรวจพบทั้งสิ้น 51 คน คิดเป็นร้อยละ 44.7 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยลักษณะของอุบัติเหตุที่พบมากที่สุด คือ เกิดจากสิ่งของมีคมตัดบาด/ทิ่ม/แทง ร้อยละ 52.9 ซึ่งอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากสิ่งของมีคมนี้มีระดับความรุนแรงเพียงเล็กน้อย ไม่ต้องหยุดงาน ร้อยละ 44.4

อุบัติเหตุที่พบมารองลงมา คือ สิ่งของหล่นทับเท้า ร้อยละ 37.3 ซึ่งอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นไม่ถึงขั้นต้องหยุดงาน ร้อยละ 47.4 อุบัติเหตุและการบาดเจ็บอื่นๆ ได้แก่ วัตถุกระเด็นเข้าตา ร้อยละ 31.4 การลื่น หกล้ม ร้อยละ 25.5 สารเคมีกระเด็น/หกกรด และถูกกระแทกจากของแข็ง ร้อยละ 17.6 ไฟฟ้าดูด ช็อต ร้อยละ 1.9 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 อุบัติเหตุและการบาดเจ็บจากการทำงาน จำแนกตามระดับความรุนแรง (n = 51)

อุบัติเหตุ/การบาดเจ็บ จากการดำเนินงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ระดับความรุนแรง			รวม
	เล็กน้อย ไม่ต้องหยุดงาน	ปานกลาง หยุดงาน 1-3 วัน	รุนแรง หยุดงาน > 3 วัน	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
สิ่งของตัด บาด ทิ่มแทง	12 (44.4)	10 (37.0)	5 (18.5)	27 (52.9)
สิ่งของหล่นทับเท้า	9 (47.4)	7 (36.8)	3 (15.8)	19 (37.3)
วัตถุกระเด็นเข้าตา	9 (56.3)	5 (31.3)	2 (12.5)	16 (31.4)
ลื่น หกล้ม	8 (61.5)	2 (15.4)	3 (23.1)	13 (25.5)
สารเคมีกระเด็น/หกรด	7 (77.8)	2 (22.2)	-	9 (17.6)
ถูกกระแทกจากของแข็ง	3 (33.3)	5 (55.6)	1 (11.1)	9 (17.6)
ไฟฟ้าดูด ช็อต	-	1 (100.0)	-	1 (1.9)

4.4 พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานเชิงบวกที่ปฏิบัติเป็นประจำ คือ การเลือกใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่มีความเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ ร้อยละ 79.8 รองลงมา คือ การแต่งกายถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะงาน

ร้อยละ 70.2 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่มีการสูบบุหรี่/ยาเส้น ขณะทำงาน ร้อยละ 77.2 ส่วนพฤติกรรมการสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลขณะทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีการสวมใส่อุปกรณ์บางครั้ง ร้อยละ 58.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน (n = 114)

พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน	ปฏิบัติประจำ จำนวน (ร้อยละ)	ปฏิบัติบางครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ปฏิบัติเลย จำนวน (ร้อยละ)
1. การเลือกใช้อุปกรณ์ เครื่องมือที่มีความเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ	91 (79.8)	23 (20.2)	-
2. การแต่งกายถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะงาน	80 (70.2)	31 (27.2)	3 (2.6)
3. การปฏิบัติงานตามขั้นตอนการทำงานอย่างปลอดภัย	66 (57.9)	47 (41.2)	1 (0.9)
4. การตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ให้พร้อมสำหรับทำงาน	58 (50.9)	52 (45.6)	4 (3.5)
5. การแจ้งให้หัวหน้างานทราบทันทีเมื่อพบเห็นสิ่งนี้อาจเป็นอันตรายในการทำงาน	44 (38.6)	57 (50.0)	13 (11.4)
6. การสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลขณะทำงาน	33 (28.9)	67 (58.8)	14 (12.3)
7. การจัดสถานที่ทำงานให้สะอาดปลอดภัย/จัดวางอุปกรณ์ให้เป็นระเบียบ	31 (27.2)	56 (49.1)	27 (23.7)
8. การปฏิบัติงานด้วยภาวะร่างกายที่ไม่พร้อม เช่น ไม่สบาย อ่อนเพลีย หรือดื่มสุรา	11 (9.7)	34 (29.8)	69 (60.5)
9. การซ่อมแซมอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ที่ชำรุดทันที แม้จะไม่ใช่น้ำหนักของท่าน	10 (8.8)	37 (32.4)	67 (58.8)
10. การสูบบุหรี่/ยาเส้น ขณะทำงาน	2 (1.8)	24 (21.0)	88 (77.2)

4.5 การรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัย ในการทำงาน

การวิเคราะห์ระดับการรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพ
และความปลอดภัยในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

พนักงานช่างส่วนใหญ่ มีการรับรู้ความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง
ร้อยละ 53.5 และการรับรู้ความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 26.3
ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ระดับการรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน (n = 114)

ระดับการรับรู้ความเสี่ยง	จำนวน (ร้อยละ)
การรับรู้ระดับต่ำ	30 (26.3)
การรับรู้ระดับปานกลาง	61 (53.5)
การรับรู้ระดับสูง	23 (20.2)

5. อภิปรายผล

การศึกษาสภาพแวดล้อมการทำงานในสถานประกอบการ
การร้านซ่อมรถยนต์ พบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่ไม่มี
อุปกรณ์แจ้งเหตุเพลิงไหม้สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา
ที่พบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีการติดตั้งอุปกรณ์แจ้ง
เหตุเพลิงไหม้เช่นเดียวกัน (วิภารัตน์ โพธิ์ชี และคณะ, 2555)
ซึ่งสถานประกอบการควรจัดให้มีและดำเนินการให้เป็นไปตาม
มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข และพบว่าสถานประกอบการ
ส่วนใหญ่ไม่มีระบบ 5ส ในการดำเนินงาน โดยกิจกรรม 5ส
เป็นพื้นฐานในการจัดการด้านความปลอดภัย เช่น การมีบอร์ด
จัดเก็บเครื่องมือ มีป้ายชื่อบอกชั้นวางของและป้ายชื่อ
ผู้รับผิดชอบกำหนดจุดติดตั้งเพื่อสะดวกในการหยิบใช้งาน
เป็นต้น ซึ่งการดำเนินกิจกรรม 5ส สามารถลดอุบัติเหตุและทำ
ให้การทำงานมีความปลอดภัยมากขึ้น

การศึกษาประเด็นสภาพปัญหาด้านอาชีวอนามัยและ
ความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ของพนักงาน
เกี่ยวกับการทำงานที่ต้องยกของหนักหรืออยู่ในท่าทางการ
ทำงานที่ไม่เหมาะสม การทำงานที่มีการสัมผัสสารเคมี และการ
ทำงานที่มีการสัมผัสแหล่งความร้อน ซึ่งจากกระบวนการทำงาน
ในสถานประกอบการร้านซ่อมรถยนต์ มีขั้นตอนตั้งแต่การรับ
รถยนต์ การนำรถยนต์เข้าสู่การซ่อมตัวถัง ทำการเคาะ ดึงตัวถัง
การเชื่อม การประกอบชิ้นส่วน การตรวจสอบสภาพรูปทรงเมื่อ
ประกอบเรียบร้อยแล้ว และการซ่อมสีเพื่อทำการขัดสีเก่า โป้วสี
พ่นสีรองพื้น พ่นสีจริง พ่นสีเคลือบเงา ชัดเงา และเคลือบสี
เป็นต้น ซึ่งจากกระบวนการทำงานดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพนักงาน
ต้องทำงานอยู่ในสภาพแวดล้อม และสภาพการทำงานที่มีความ
เสี่ยงหลายด้าน ได้แก่ ปัจจัยอันตรายด้านการยศาสตร์ เช่น
การยกเคลื่อนย้ายของที่มีน้ำหนักมากไม่ถูกวิธี ท่าทางการ
ทำงานที่ไม่เหมาะสม ซึ่งลักษณะการทำงานดังกล่าว อาจก่อให้เกิด

เกิดปัญหาอาการปวด หรือบาดเจ็บของกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ได้
(ณัฐชญา พิมพ์ภรณ์, 2557; ณัชชาธิ อนงค์รักษ์ และทัศนพงษ์
ตันติปัญจพร, 2559) ในส่วนของการทำงานที่ต้องมีการสัมผัส
สารเคมี จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากขั้นตอนในการพ่นสี
ซึ่งสารเคมีที่ผสมอยู่ในสีส่วนใหญ่เป็นสารประกอบอินทรีย์
ระเหยง่ายที่สามารถส่งผลต่อสุขภาพร่างกายของพนักงานขณะ
ปฏิบัติงานได้ และการทำงานที่มีการสัมผัสแหล่งความร้อนส่วน
ใหญ่จะเกิดขึ้นกับพนักงานที่ทำงานใกล้ห้องอบสีที่มีความร้อน
กระจายออกมา รวมถึงความร้อนจากสภาพแวดล้อมภายใน
สถานประกอบการ เป็นต้น ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้อง
กับการศึกษาของณัฐชญา พิมพ์ภรณ์ (2557) ที่ศึกษาความ
เสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของพนักงานในอู่ซ่อมรถยนต์ ที่พบ
ปัญหาด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสภาพแวดล้อม
ในการทำงานด้านกายภาพ เคมี และปัญหาท่าทางการทำงานที่
ไม่เหมาะสม รวมถึงการศึกษาของกมลชนก โอฬาริ และคณะ
(2562) ที่ศึกษาภาวะคุกคามสุขภาพจากการทำงานของ
พนักงานในสถานประกอบการเคาะพ่นสีรถยนต์ ที่พบ การสัมผัส
สิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ
ด้านเคมี ด้านการยศาสตร์ และด้านจิตวิทยาสังคม เป็นต้น

ประเด็นพฤติกรรมการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า
พนักงานส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการทำงานที่ทำเป็นประจำในส่วน
ของการเลือกใช้อุปกรณ์ เครื่องมือที่มีความเหมาะสมกับงานที่
ปฏิบัติ การแต่งกายถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะงาน และการ
ไม่สูบบุหรี่/ยาเส้น ขณะทำงาน ซึ่งการทำงานที่ถูกต้องเหมาะสม
ตามกฎระเบียบด้านความปลอดภัยในการทำงานจะส่งผลดีต่อ
พนักงาน และช่วยลดปัญหาและค่าใช้จ่ายด้านความปลอดภัย
ในการทำงานให้แก่สถานประกอบการ จากผลการศึกษาดังกล่าว
ใกล้เคียงกับการศึกษาที่ผ่านมาของณัฐชญา พิมพ์ภรณ์ (2557)
ที่พบว่าพนักงานในอู่ซ่อมรถยนต์มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

และวิธีการทำงานที่ปลอดภัยตลอดเวลา ร้อยละ 80 และการศึกษาของกมลชนก โอฟารี และคณะ (2562) ที่พบพนักงานในสถานประกอบการเคาะฟันสิรยนต์มีระดับพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัยโดยรวมอยู่ในระดับสูง เป็นต้น อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษา พบประเด็นพฤติกรรมการทำงานของพนักงานที่เป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่ทางสถานประกอบการควรมีการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องคือ พฤติกรรมการสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล การจัดสถานที่ทำงานให้สะอาดปลอดภัย การวางอุปกรณ์ให้เป็นระเบียบ ที่พบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเพียงบางครั้งเท่านั้น ซึ่งลักษณะการปฏิบัติดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตราย และอุบัติเหตุจากการทำงานได้

การวิเคราะห์การรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า พนักงานช่างส่วนใหญ่ มีการรับรู้ความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการรับรู้ความเสี่ยงจากการทำงาน เป็นการรับรู้และเชื่อว่าตนเองมีโอกาสที่จะเกิดอันตราย อุบัติเหตุจากการทำงาน และรับรู้ระดับความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นกับสุขภาพอนามัย ตามแนวคิดการรับรู้ความเสี่ยง 3 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ด้านสุขภาพร่างกาย การรับรู้ด้านสภาพการทำงาน และการรับรู้ด้านเครื่องมือ เครื่องจักร เป็นต้น ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของสุรดา ลัดลอย (2557) ที่ศึกษาการรับรู้ความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน บริษัทผลิตภัณฑพลาสติก ที่พบว่า การรับรู้ความปลอดภัยจากการทำงานของพนักงานด้านการรับรู้ด้านสภาพการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง และใกล้เคียงกับการศึกษาของ วาณิชชา โขมพัฒน์ และศุภาภาส คำโตนด (2559) ที่พบว่า พนักงานปฏิบัติการในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มมีระดับการรับรู้ความเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นต้น ซึ่งจากผลการศึกษาประเด็นการรับรู้ความเสี่ยงในหัวข้อที่มีการรับรู้ไม่ถึงปานกลาง ได้แก่ การทำงานเมื่อสภาพร่างกายไม่ปกติ เช่น อ่อนเพลีย มึนเมา ไม่สบาย เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ และการเรียนรู้วิธีการทำงานตามคู่มือความปลอดภัยอย่างละเอียด ทำให้ปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัย รวมถึงการบำรุงรักษา เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของช่างซ่อมบำรุงเท่านั้น เป็นต้น ซึ่งประเด็นการรับรู้ความเสี่ยงเหล่านี้ควรมีการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ เพื่อสร้างทัศนคติที่ถูกต้องในการปฏิบัติงานที่ปลอดภัยต่อไป

5.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1) ปัญหาด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในสถานประกอบการร้านซ่อมรถยนต์ ถือเป็นปัญหาที่สำคัญ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนัก

และเร่งป้องกันปัญหาดังกล่าว โดยอาจจัดโครงการหรือกิจกรรมตรวจประเมินความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเป็นประจำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการเฝ้าระวังและติดตามปัญหาอย่างใกล้ชิด

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การดูแลสุขภาพและความปลอดภัยจากการทำงาน เพื่อลดความเสี่ยง รวมทั้งควรนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนส่งเสริมการรับรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการร้านซ่อมรถยนต์ต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาแนวทางหรือรูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงานอย่างปลอดภัยของพนักงานในสถานประกอบการร้านซ่อมรถยนต์

2) การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการร้านซ่อมรถยนต์ เพื่อจะทำให้ทราบประเด็นที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดีของแรงงานกลุ่มดังกล่าว

6. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ผู้วิจัยขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูล

7. เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก โอฟารี, ธิดารัตน์ มณีพันธ์, สุรัตน์สวัสดิ์ แซ่แต้, และ จิตรวี เขยชม. (2562). *ภาวะคุกคามสุขภาพจากการทำงานและการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของพนักงานในสถานประกอบการเคาะฟันสิรยนต์ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา*. การประชุมภาคใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10. 12 กรกฎาคม 2562.
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2558). *คู่มือประเมินความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ องค์การส่งเสริมการค้าผ่านศึก.

3. กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). สถิติสะสมจำนวนโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ ตามพ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ. 2535 จำแนกตามประเภท รายจำพวก ณ สิ้นปี 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.diw.go.th/hawk/content.php?mode=spss59>
4. ณัชชาวี อนงค์รักษ์, และ ทศน์พงษ์ ตันติปัญญาพร. (2559). ปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานและภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงของคนงานในสถานประกอบการเคาะฟันสิริยนต์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารควบคุมโรค*, 42(3), 255-268.
5. ณัฐชญา พิมพ์ภรณ์. (2557). การศึกษาความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของพนักงานในอู่ซ่อมรถยนต์. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 20(1), 70-80.
6. วาณิชชา โขมพัฒน์, และ ศุภภาส คำโตนน. (2559). การรับรู้ความเสี่ยง และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของพนักงานปฏิบัติการสายการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ*, 9(3), 6-13.
7. วิภารัตน์ โพธิ์ชี, สุภาพร บัวเล็ง, และ สุนิสา ชายเกลี้ยง. (2555). ผลการสำรวจด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบการร้านซ่อมรถยนต์ในเทศบาลนครขอนแก่น. *วารสารวิจัยคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(3), 77-86.
8. สุรดา ธนอมรัตน์, ขวพรพรรณ จันทร์ประสิทธิ์, และ ธานี แก้วธรรมานุกุล. (2560). ปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานและภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงของคนงานเคาะฟันสิริยนต์. *พยาบาลสาร*, 44(4), 118-133.
9. สุรดา ลัดลอย. (2557). การศึกษาการรับรู้ความปลอดภัยต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานกรณีศึกษา บริษัทผลิตภัณฑ์พลาสติก เขตจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
10. Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3rd ed.). New Jersey: Prentice hall Inc.
11. Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons Inc.